

berhavâ

-özgür sözcükler risalesi-

dosya:

‘gelişigüzel’

berhavâ

-özgür sözcükler risâlesi-

Berhavâ Dergi

Mevsimlik Edebiyat-Fikir-Sanat Dergisi

Sayı: 06 Kış 2024-2025

İmtiyaz Sahibi:

Dijital Jenerasyon Derneği

EDİTÖR

Fatma Şahin

YAYIN KOORDİNATÖRÜ

Beyza Doğan

YAYIN KURULU

Fatma Şahin

Beyza Doğan

EKİP

Buket Doğan

Merve Nazlı Barut

Habibe Doğan

Ayşe Hümeyra Kanbak

Sena Nur Yiğitoğlu

Elifnur Şahin

Kapak Çizimi: Merve Nazlı Barut

@berhavaadergi

@berhavadergi

Düşünce ve yazılarınız için:
dergiberhava@gmail.com

www.dergicilikokulu.com
sosyal medya: @dergicilikokulu
dergicilikokulu@gmail.com

Bu dergi Dijital Dergicilik Okulu öğrencileri tarafından eğitim çalışmalarını kapsamında hazırlanmıştır. Ticari maksatla hazırlanmamıştır. Öğrenci tarafından hazırlanan bu derginin içeriği Dijital Jenerasyon Derneği'nin görüşlerini yansıtmamakta olup, içerik ile ilgili tek sorumluluk dergi sahibine aittir. Yazılardan yazarları sorumludur. Dergideki yazı, fotoğraf ve diğer görsellerin izin alınmadan veya kaynak gösterilmeden her türlü ortamda çoğaltılması yasaktır. Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın desteği ile hazırlanan Dijital Dergi Platformu adlı projenin içeriği hiçbir surette Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın görüşlerini yansıtmamakta olup, içerik ile ilgili tek sorumluluk Dijital Jenerasyon Derneği'ne aittir.

öndeyiş

Bizim hayatı basitleştirmemek gibi huylarımız var! Peki Berhavâ'nın bununla ilgisi nedir?

Berhavâ: havaya uçurulmuş.

Yâni, öyle gelişigüzel; etrafa saçılmış.

Öylece büyümüş bir karahindibayı üflemek gibi meselâ.

Nereye gideceklerini bilmeden savurmak gibi.

Boş yere de meydana atılmış değiliz; hayatımız ve eserlerimiz hiçlikten ibaret kalmayacak.

Ciddi veya salaş kelimeler.

Nasıl gelirse içimizden.

İçimizden gelen, dışarı çıkmaya can atan kelimeler.

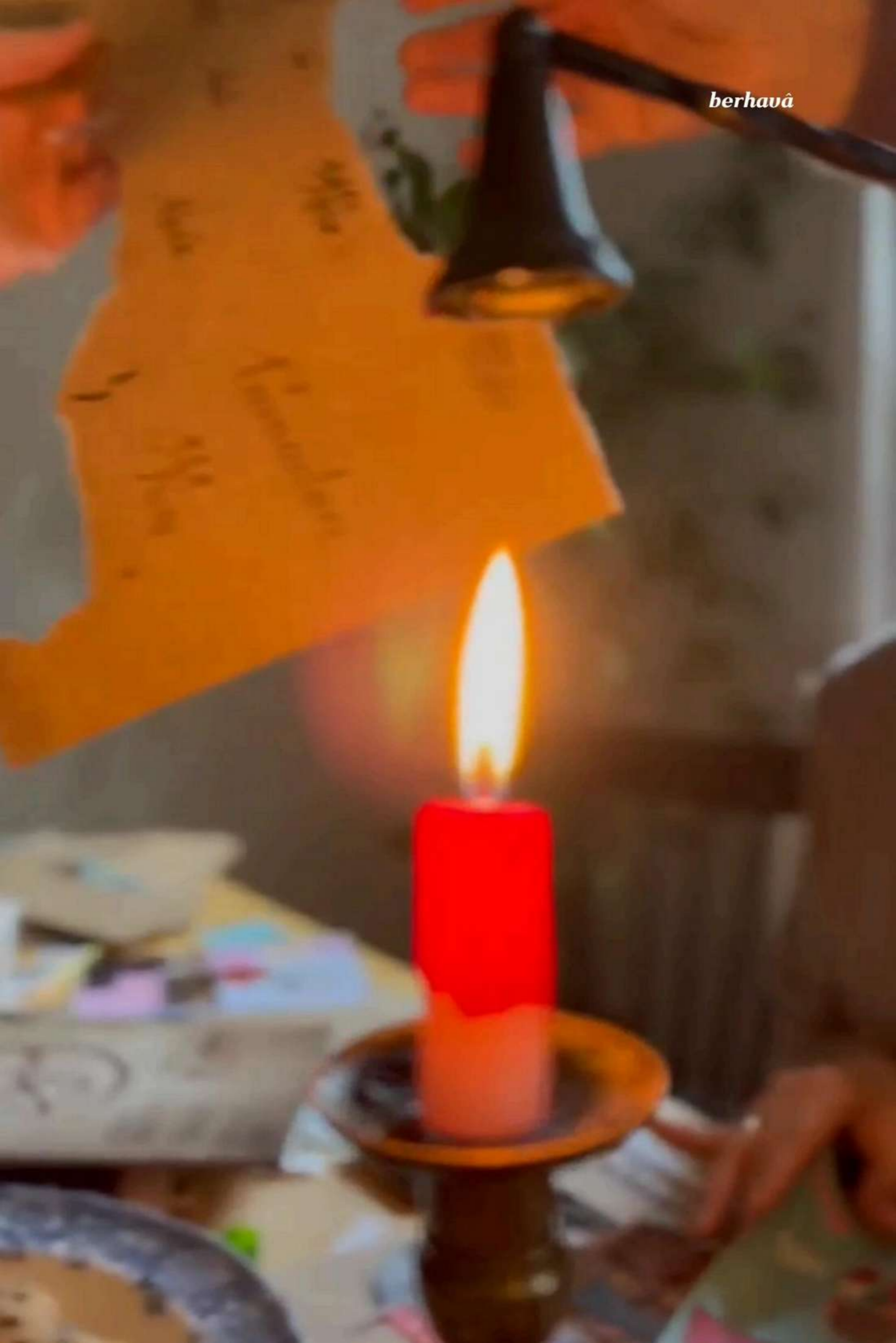
Berhavâ Dergi Ekibi

TC. KÜLTÜR VE TURİZM
BAKANLIĞI
destekleriyle

Dijital Jenerasyon Derneği
tarafından

berhavâ

içerik

etimoloji | gelişigüzel

07

arapça köşesi | عشوائي

08

kitap köşesi | kendime düşünceler'den kendimize düşünceler

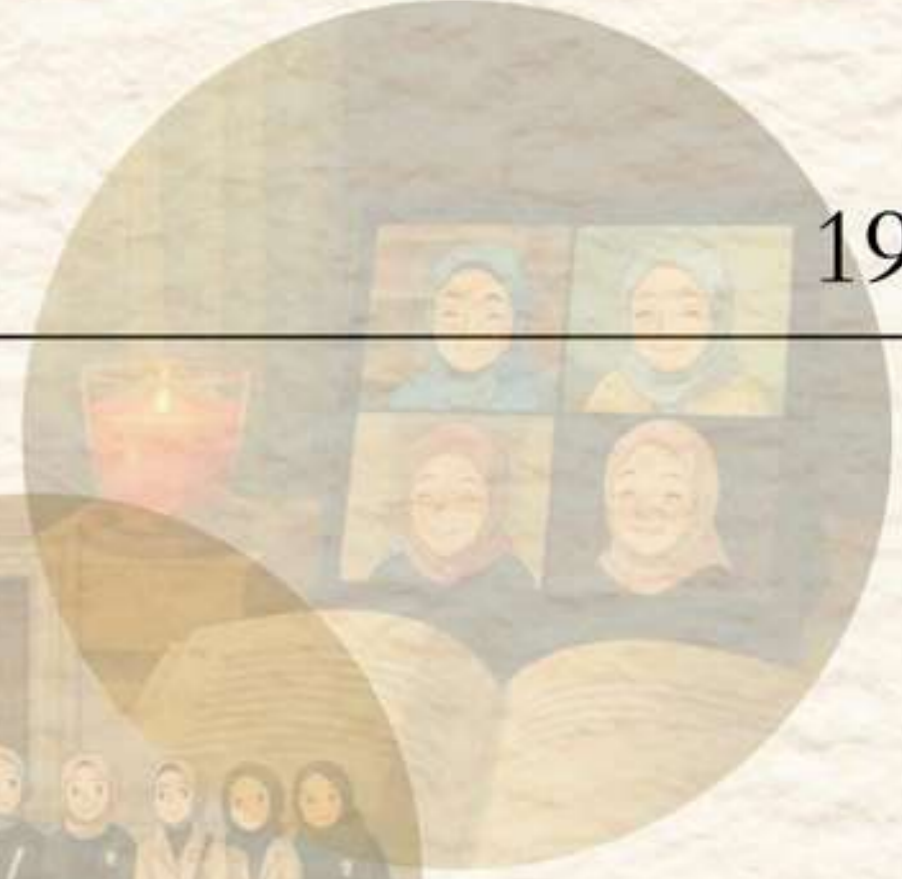
10

film köşesi | hayao miyazaki sineması

13

ramazan 1446 | ramazan'da neler yaptık?

19

öykü | bahar telaşı

20

bitkisel köşe | gelişiyile baharı getiren bir güzel

22

öykü | çiçek'i kuyuda bir yusuf

24

röportaj | bir duyuş meselesi (ali sürmeliolu ile)

37

Ey güzel, sen ki bana derdi derman edensin;
Şimdi: Çekil önümden, diye ferman edersin;
Senin yüzün canımın kiblesi olmuş bir kez;
Ne yapsın, kible mi değiştirsin bu can dersin?

Ömer Hayyam

gelişigüzel

-etimoloji-

- özensiz, itinasız, baştan savma, rastgele, lalettayin
- gelişi güzel olan, çiçek açtıran; bahar gibi.

yapılan işin öncesi hakkında belirsiz, sonrası hakkında açık bilgi verir. belki de işlerin sonuçlarıyla ilgilendiğimizden bizler böyle anlarız, en azından genel kullanımı böyledir.

'güzele güzel demem gelişi güzel olmayınca'

عشوائِي

-gelişigüzel-

Kur'an dili olan kadim ve köklü dil, Arapça'da, 'gelişigüzel' 'عشوائِي' anlamına gelir. Bu kelimeyi biraz ayırıp inceleyecek olursak, **عش** / **يعشو**; bulanık görmek, gece körü olmak anlamındadır. **عشاء**; akşam namazı anlamına gelir. **عشواء**; karanlık, bulanık gören anlamlarına gelir. **عشوائيات** ise gecekondu anlamına gelir ki, kelimenin en kökünde **عشي** kelimesinin 'yuva' anlamına gelmesi de ilgi çekicidir. 'Gecekondu' kelimesine, rastgele-gelişigüzel yapılmış evler, yuvalar mânâsı verilmiş gibidir.

Tüm bu kelimelerden hareketle, **عشوائِي** kelimesinin gecenin karanlığında, önemsizmeden yapılan iş anlamında kullanılması muhtemeldir. Kur'an-ı Kerim'de ise birçok yerde 'sabah akşam' ikilemesi için **عشي** kelimesi kullanılmıştır. Aynı zamanda 'gün sonu, yatsı, akşamüstü' anlamlarında da kullanılmıştır. Farklı olarak ise Zuhur sûresi 36. ayette "Kim, Rahmân'ın zikrini görmezlikten gelirse, biz onun başına bir şeytan sararız. Artık o, onun ayrılmaz dostudur." buyrulurken 'görmezlikten gelme' anlamında yine aynı kökten gelen '**يعش**' fiili kullanılmıştır.

Tüm kök anlamlarıyla birlikte *عشوائي* kelimesi bana, gecenin karanlığıyla kaplanmış bir sokakta önümüzü göremezken yaptığımız fiiller nasıl amaçsız ve rastgele ise, Allah'ın O'na inananlara verdiği hidayet nimetiyle, fiillerimizin ulvî bir amaca sahip olduğunu ve aydınlığa kavuştuğumuzu çağırıyordu.

Çünkü Allah Bakara sûresi 257. ayette;

“Allah iman edenlerin dostu ve yardımcısıdır, onları (batıl yaşantı ve zihniyetin) karanlıklarından aydınlığa çıkarır. Kafirlerin dostları da tağuttur ki (Allah'tan uzaklaştıran ve emirlerini yapmaktan men edenler) onlar da onları aydınlıktan çıkarır, karanlıklara sokar.” buyurmuştur.

İman etmek, hayatımızı gelişigüzelikten kurtarıp asıl amacıyla buluşturmak, aydınlığa çıkarmaktır.

Elifnur Şahin

Kendime Düşünceler'den Kendimizce Düşünceler

Bu sayımızın kitap köşesinde, Stoa felsefesini savunan ve döneminin büyük bir imparatoru olan Marcus Aurelius'un 'Kendime Düşünceler' eserine yer verdik. Kitap incelemesinden ziyade, seçtiğimiz alıntılar üzerine biz de kendi düşüncelerimizi beyan ettik. Keyifli okumalar dileriz...

Aklı merkeze alan çoğu düşünce sistemi bir yerden sonra çok uç noktalara kayabiliyor. Çünkü akıl, mantığını açıklayarak ve bazen kendi koyduğu sınırları dahi sorgulayarak ilerlemeye yatkın. Bu, düşünen ve gelişen biri için gayet güzel bir özellik olmakla birlikte bazen çok fazla akla güvendiğimiz için ve onun da noksanlıktan uzak olmadığını düşündüğümüzden yani eksikleri yokmuş gibi hareket ettiğimizden bazen hiç beklenilmedik aşırılıklara kaçan hareketlerimizi aklın ışığında yapar oluyoruz. Oysa ki akıl ile kalbi bir arada götürdüğümüz bir senaryoda ortaya ahlâk çıkıyor. Ve aslen ahlâk bütün dünyayı daha ileriye götüren değerleri taşıyor.

Küçücük görülen ve önemsenmeyen haller, yaşamın içinde bir insanda zuhur ettiğinde bizi ne kadar büyük bir mutmainlik kaplıyor. Aslında belki de küçük gördüğümüz ve yapmaktan imtina ettiğimiz bazı şeylerin ne kadar büyük etkilerinin olduğunu unutmamız, bütün sıkıntımız.

Yaşarken yaşamın akışına kapılmak yerine her anı bilinçli yaşamamanın verdiği yüceliğin güzelliğini görmek sanki bir bardak buzlu suyun göğüslerimize verdiği rahatlığa benziyor. Yeniliyor ve dinç tutuyor.

(Ayşe Hümeysra Kanbak)

“Gerçekten de ölüm ve yaşam, şöhret ve tanınmamışlık, acı ve zevk, zenginlik ve fakirlik, bunların hepsi hiçbir ayırım gözetmeksizin hem iyi hem de kötü insanların başına gelir. Çünkü bunlar ne onurlu ne de utanç vericidirler.” (sf. 16)

Alıntının kısa ve öz şerhi; bizim hayır gördüğümüzde şer, şer gördüğümüzde hayır vardır. Bize verilenlerle birlikte nelerden mahrum edildiğimizi, verilmeyenlerle nelerden muhafaza edildiğimizi bilemeyecek acziyetteyiz. İmparator da olsak, kendi halinde bir hayat süren vatandaş da olsak bu gerçek değişmiyor...

“Eğer inzivaya çekilme isteği duyuyorsan, gayet mümkün ve basittir bu: İnsan dilediği zaman kendi içinde inzivaya çekilebilir. Üstelik insan inzivaya çekilmek için kendi içinden, kendi ruhundan daha huzurlu, daha sakin hiçbir yer bulamaz, özellikle de kendinde inzivaya çekildiğinde ona huzur verecek şeylere sahipse.” (sf. 29)

Her şeyi bırakıp gitme arzusu zaman zaman yoklar bizleri. Oysa çoğu zaman kaçmak istediğimiz şey kendimizdir. Kendi içimizde bize rahatsızlık veren, adını koyamadığımız şeylerden kaçma isteğiyle dolup taşarken suçu bulunduğumuz mekâna atarız. Gerçeği kabul etmek ağır gelir. İnsan, bitmek bilmeyen gitme arzusuna kulak vermek yerine içine baksa, belki bunca çabaya gerek kalmadan huzur bulacağı meskeni kendi inşa edecek.

(Fatma Şahin)

“Şu düşünce, içi boş şöhret arzusundan kurtulmana katkı sağlar: Yaşamının tümünü veya en azından gençliğinden sonraki bölümünü bir filozof olarak sürdürmen senin elinde değildir, birçoğları için olduğu gibi senin için de yeterince açık ki, felsefeden bir hayli uzaklaşmış durumdasın. Yaşamın düzensiz, bu yüzden bir filozof olarak ün kazanman senin için artık kolay değil, senin yaşam planın da buna karşıdır. Dolayısıyla asıl meselenin ne olduğunu gerçekten anladıysan, diğer insanların senin hakkında ne düşündüğünü umursama ve yaşamının geri kalan kısmını az ya da çok doğanın istediği gibi yaşarsan kendini mutlu say. Bu yüzden doğanın ne istediğini düşün ve başka hiçbir şeyin seni yoldan çıkarmasına izin verme, zira deneyimin sana ne kadar çok yoldan yürüdüysen de mutlu yaşamı mantıksal argümanlarda, zenginlikte, şanda, kendini tatminde, kısacası hiçbir yerde bulamadığını öğretti.”
(sf. 114)

Döneminin hem filozofu hem imparatoru olan Aurelius’un kitabından özet niteliğinde bir pasaj. Kendi doğana uygun yaşamak, dış etkenlere takılmamak ve mutluluğu içsel bir dengeyle bulmak...

(Merve Nazlı Barut)

Hayao Miyazaki Sineması

Elif Nur Çetinkaya

“Modern hayatın çökmesini ve her yeri yabancı otların kaplamasını sabırsızlıkla bekliyorum.”

-Hayao Miyazaki

Hayao Miyazaki, sadece anime yönetmeni olarak adlandırmak yeterli olmaz, aynı zamanda kendi hayatından izler taşıyan sürükleyici hikâyelerin ustasıdır.

1941 yılında Tokyo’da doğan Miyazaki, 2. Dünya Savaşı’nın havasını soluyan bir çocuk olarak küçük yaşlarda hayal gücünü, gençliğinde ise çizim yeteneğini fark etti.

Baba Katsuji Miyazaki, buhranlı savaş yıllarında uçak sanayisinde çalışan bir mühendis olduğu için Miyazaki'nin çocukluğu uçaklar, makineler ve gökyüzü ile geçti. Hatta bu noktada, ‘uçuş’ teması onun filmlerinde sıkça karşılaşılan bir metafor haline geldi.

Rüzgâr Yükseliyor (The Wind Rises) filminde, hem Japon uçak mühendisi Jiro Horikoshi'nin hayatını hem de Miyazaki’nin kendi çocukluk anılarını yansıttığını söylemek mümkün.

Miyazaki'nin annesi kendisinde çok özel ve anlamlı bir yere sahip. Miyazaki izleyenler bilir ki filmlerinde kadın karakterler erkeklere nazaran daha ön planda ve net bir yapıya sahiptirler. Bu noktada kendi söylemine göre zeki ve güçlü iradeye sahip olan annesi, Miyazaki'nin kadın karakterlerini yaratırken ilham aldığı en büyük kaynaklardan biridir.

Onun bağımsız, mücadeleci ve duyarlı kadın karakterlerde – *Rüzgârlı Vadi*'deki Nausicaä, *Prenses Mononoke*'deki San veya *Küçük Cadı Kiki*'deki Kiki– annesinin belli başlı özelliklerini işlediğini görebiliriz. Komşum Totoro'daki küçük Mei ve Satsuki'nin hastanede tedavi gören anneleriyle ilişkileri ise Miyazaki'nin annesiyle ilişkisinin bir yansıması. Miyazaki'nin ailesinin, annesinin tüberküloz hastalığına en iyi tıbbi tedaviyi bulabilmek adına ülkeyi baştan sona dolaşmak zorunda kalması ve *Komşum Totoro* filmindeki anne karakterin öyküsü oldukça benzer nitelikte. Ayrıca Miyazaki, bu filmdeki başkarakterler olan kız kardeşlerin yerine erkek kardeşler olsaydı filmin kendisi için çok acı verici olacağını belirterek de kendi hayatından esinlendiğine dikkat çekmiş.

Miyazaki'nin eserlerinde insan ve doğa arasındaki ilişki büyük bir önem taşır. *Prenses Mononoke* insanın doğa üzerindeki tahakkümünün yıkıcı sonuçlarını çarpıcı şekilde anlatan yapımlardan biridir. Sanayi devriminin getirdiği ilerleme hırsı doğayla olan dengeyi bozarken, filmde insanın doğaya karşı densiz tavrı ve bu durumun sonuçları sürükleyici bir anlatımla verilir. Bu bağlamda film, Japonya'nın eski ve milli dini Şintoizm'in doğa ruhlarına duyduğu saygıyı ve insanın doğayla uyum içinde yaşaması gerektiği fikrini yansıtır. Bu duruma *Küçük Deniz Kızı Ponyo* ve *Komşum Totoro* filmlerinden de örnek verilebilir. Miyazaki, Ponyo karakteriyle deniz ve kara arasındaki ilişkiyi konu alarak insan-doğa iletişimini şiirsel yönüyle ortaya koyar. Doğayı sadece bir arka plan olarak kullanmaz; doğa, filmlerindeki karakterlerin iç dünyalarıyla ve olgunlaşma süreçlerindeki hal değişimleriyle belirir.

Komşum Totoro filminde karakterlerin 'Kafur' isminde yaşlı ve ulu bir ağacın etrafında sık sık dolaştığını görüyoruz. Bu ağaç, Japonya'nın kültürel ve dini manzarası son birkaç yüzyılda önemli ölçüde değişmiş olsa da son dönemde kültürel ve sembolik öneme sahip olmaya devam etmiştir. Ağustos 1945'te Nagasaki ve Hiroşima'ya atılan atom bombalarından kurtulan ağaçlar arasında olan kafur ağacı, çocukluğu savaş ortamında geçen Miyazaki için daha fazla anlam taşıyordu. Japonların, kafur ağaçlarında ağaç ruhlarının yaşadığına inanmaları da filmde gözden kaçmayacak bir detaydı.

Kısaca; Miyazaki'nin doğayı, insanın en saf ve zayıf ama aynı zamanda derin yönüyle buluşturarak filme farklı bir boyut kattığını söyleyebiliriz.

Miyazaki'nin filmlerinde bir diğer öne çıkan temalardan biri, bireyin özgürlük arayışı ve içsel yolculuğudur. Hemen hemen her filmde başkarakterlerin kendilerini ispatlama çabası ve bunu merak dolu bir içgüdüyle yapmaları izleyiciye seyir zevki verir. Cesaretin, hırsın, çabanın ve sırların birbirine sığındığı bu karakterler özelinde herkesin kendine daha yakın hissedip keyifli bir şekilde filmi tamamlamasını sağlayan kahramanlar bulunabilir.

Miyazaki'nin filmlerinde yetişkinlerin sıkıcı ve durağan hayatı değil, insanın çocuksu ruhu da önemli bir yer tutar. Onun hayal dünyasında çocuklar her zaman olduğundan daha fazla anlam ifade eder.

Ruhların Kaçışı (Spirited Away) filmindeki Chihiro, bilinmez bir dünyada büyüme sürecini deneyimlerken işin özünde insanın içindeki çocuğu kaybetmemesi ve onu her zaman dinlemesi gerektiğini temsil eder. Her filminde olduğu gibi bu filmde de yer alan doğaüstü varlıklar ve sadece çocuklara kendini gösteren yaratıkların olması çocukların dünyaya farklı, tılsımlı bir gözle baktığını gösterir.

Aynı şekilde *Küçük Cadı Kiki (Kiki's Delivery Service)* filmindeki genç cadı Kiki'nin, çocukluktan yetişkinliğe geçiş aşamasında yaşadığı zorluklar, insanın içsel yolculuğunda çocuk ruhunu kaybetmemesi gerektiğini vurgular.

Özetle, Miyazaki'nin filmleriyle bizler bir nebze dahi olsa hayatı veya gerçekliği Uzak Doğu felsefesi ile düşünmeyi deneyimliyoruz. Miyazaki sineması, yalnızca izlenmesi gereken değil, aynı zamanda kendimizi rüzgarına bırakmamız gereken bir evren. Onun filmleri, doğayla uyum içinde yaşamamanın ve yaşlanmış ruhlarımızın derinliklerinde yatan o bastırdığımız çocuk ruhumuzu korumanın önemini bizlere hatırlatıyor.

Miyazaki Karakterlerinden

Seçmeler

Fatma Şahin

Sophie
*Howl's
Moving Castle*

En bilinen Miyazaki karakterlerinden biri Howl'dur. Sophie ise bir gün yaşlı bir cadının lanetiyle aniden yaşlanan genç bir kız. Dikkatli izlemezseniz Sophie'nin filmde zaman zaman gençleştiğine anlam veremeyebilirsiniz. Oysa Sophie, sevildiğini hissettikçe gençleşir. Bana kalırsa Miyazaki'nin en sıradan ama bir o kadar özel karakterlerinden biridir...

Arrietty, eğer küçükken çok hayalperest bir dünyanız olduysa, büyük ihtimalle hayalini kurmuş olduğunuz bir karakterdir. İnsanların arasında fakat onlardan gizlice yaşayan minik canlılar; 'aşırımcılar'ın dünyasından Arrietty'yi izlemek çok zevkli, gerçekten varlar mıdır diye düşünmeden edemiyorsunuz :).

Arrietty
*The Secret World
of Arrietty*

Jiro
*The Wind
Rises*

Gerçek bir uçak mühendisinden esinlenen Jiro, küçükken pilot olmayı çok isteyen fakat gözleri iyi göremediği için pilot olamayan bir çocukken muhteşem bir savaş uçağı tasarlayacak bir uçak mühendisi olacaktır. Hayallerine sınımsız tutunmayı temsil eden en güçlü karakter bana kalırsa.

RAMAZAN'da neler yaptık ?

geliriyle ramazan ayında teravih çıkışı çocuklara hediye hazırlayacağımız "ramazan temalı vision board hazırlama" etkinliği yapmıştık. o günden bizlere kalan hazırladığımız panolar, keyifli anılar, samimi arkadaşlıklar ve hoş sohbetlerimiz oldu.

berhavâ dergi ve kiki's atelier olarak beraber "çocuklar için teravih sonrası hediye dağıtımını" düzenledik. kolaj atölyesinin gelirleriyle yaklaşık 250 çocuğa özenle hediyeler paketledik, süleymaniye camii'nde iftar sonrası dağıtıma çıktık. ve bugünkü tüm emeklerin karşılığı da; bir çocuğun yüzündeki tebessümdür 🍷

ramazan ayının her günü teravih sonrası fatma bayram'ın "99 esma sonsuz mana" adlı eserinden düzenli esma okumaları yaptık.

Bahar Telaşı

Gülce Maden

Pedalı biraz daha hızlı çevirmeye başladım. Anlayamıyorum nasıl uyuyakalmış olabilirim oysaki alarmı tam üç kez ardı ardına kurmuştum. Birinde uyanıp diğerinde uyuyakalmış olmalıyım. Beni uyandırmaya alarmların birliği bile yetmemiş. Oysaki kaç gündür bugünün hayaliyle tutuşmuştu kalbim. Hayalimde bütün anlar ve kareler hazırды. Hepsi ışıllı ışıllı yekpare halinde zihnimde bugünü bekliyordu. Pedala biraz daha asıldım. Biraz daha ve biraz daha derken olanlar oldu. Yerdeki koca taşı göremedim ve şimdi boylu boyunca yerdeyim. Kendimi tanıtmayı unuttum özür dilerim. Bendeniz fotoğraf sevdalısı bir kızım. Biraz heyecanlı fazlaca hayalperestim. Bugün gökte ay tutulması olacakmış. Ayın türlü hallerini hangi açıdan nasıl çekeceğim hepsini dün gece uyumadan planladım. Evet planladım. Ve hatta rüyalarım da dahi kadrajlar gözümün önündeydi. Fakat şu an yetişemedim, üstelik yerdeyim. Birazdan sakince kalkıp üzerimi silkeleyip sakince parktaki banka oturacağım. Evet bunları da ben planladım. Düşmeden hemen önce gözüme ilişen parktaki güller olmasaydı biraz ağlayabilirdim. Fakat şu an zamanımız yok. Fotoğraf makinem ve ben iyiyiz ve baharın yeni açan çiçekleriyle biraz alakadar olmalıyız.

Omzuma değen bir elle yerimden kaldırıldım. Bir amca ellerinde simit, bakışları beni hedef almış, biraz şaşkın:

-Evladım, iyi misin ?

Sadece ağladım.

O gün eve dönerken elimde ne bir ay fotoğrafı ne de çiçek fotoğrafı vardı. Fakat amcayla yaptığımız sohbet kalbimin bir tarafında hâlâ taptaze. Düşündükçe anladım ki o gün o sohbet içinmiş bütün koşturmalarım, kalp çırpıntılarım. Amca bana *'ibnülvakt'* demişti. Yani zamanın çocuğu olmak. Fotoğraf makinemi bir kenara bırakıp amcayla birlikte güvercinleri beslemiştim o gün. Ben o gün anladım ki vaktin, anların, fotoğraf karelerinin sadece şahidiyim. Haşa sahibi değilim.

Yalnızca şahitlik eder nasibime ne düşerse onu beklerim. Yakaladığım görüntüler bana gösterilenler olabilir fakat tasarlayabileceklerim değil.

Vaktin içinde akan su gibiyim.

Ve ben vakte sadece şahitlik ederim.

Hazırlayan: Fatma Şahin

gelişiyile baharı getiren bir güzel *

*üsküdar sokaklarını süsleyen bitkilerin en göz alıcısı, baharın üsküdarcası:
'morsalkım'*

bahârın en belirgin habercisi çiçeklerdir; kimi yerinde duramaz, vaktinden erken açar, kimi yavaşça tomurcuklarını belli eder ve zamanla açar.

her meskene ait bir bahar çiçeği vardır muhakkak. üsküdar'ın bir bahar habercisi olsaydı şüphesiz morsalkım olurdu. uzun merdivenleri güzelleştiren, mis kokusuyla yayıldıkça yayılan morsalkım.

pek çok bahar çiçeğinden morsalkımı seçmemizin nedeni, meskeni itibariyle aslında. bir çiçek meskeni belirleseydik de o yine üsküdar olurdu çünkü... herkesin birbirine nergis hediye etmeye and içtiği üsküdar :)

morsalkım dalında kalarak, dallarını yayarak sokaklara baharı getiren güzel bir bahar seçkisi...

Wisteria Sinensis

-Morsalkım-

rivayete göre, vaktiyle birisine sevdalanmış bir peri kızı varmış. ne var ki sevdası karşılık bulamamış, peri kızının gözyaşları ise yeryüzüne morsalkım yaprakları olarak dağılmış. köküne (sevdasına) sımsıkı bağlıymış ama dalları (gözyaşları) etrafına zarifçe yayılmış.

rivayet buymuş ama siz inanmayın derim; ne hikmetse zarifçe yayılan her yaprak karşılık bulamamış bir sevdanın gözyaşları olarak yorumlanmış.

oysa ben olsam, morsalkım gibi hoş kokulu, kökleri sımsıkı bağlı ve incecik yapraklarını parça parça sarkıtarak rayihâsını alabildiğine yayan bu güzel bitkiyi trajik bir hikayenin kahramanı yapmazdım.

köklerini hakikate, dallarını da hakikatin açtığı türlü yollara benzetirdim. peri kızı ise bu yolların -çiçek yapraklarının- içinde hakikatten nasibini almaya niyet etmiş yaprak sakinlerinden biri olurdu ancak. hikâyem ilgi çekmezdi, orası ayrı.

bu sayımızı okuduysanız morsalkımlar açtığında yapraklarının arasını bir kontrol edin derim; kim bilir, belki minik bir peri kızıyla karşılaşabilirsiniz :).

Çiçek'i Kuyuda Bir Yusuf

Kuyuya düşmeden evvel, saat akşama doğru beş suları;

Nüfusu azdı Sarıköy'ün ancak herkes birbirini tanırdı. Selamsız geçilmezdi sokaklarından. Hayır maksadıyla yapılan çeşmeleri daima çağlardı gelen geçen için. Camisinden kimi zaman ezanlar, kimi zaman selalar yükselirdi, bir de ahali ile alakalı her telden ilanlar. Bakkalında veresiye defterleri bulunurdu mesela. İnsan vardı bu memlekette, hasat sonunda ödersin deyip baş yere eğdirilmezdi.

Toprağı bereketliydi. Her türden ekin rahmet tecellisiyle uzatılan eli tutar, kökü toprakta kalmak şartıyla baş verirdi dünyaya. Ekinler beraber biçilir, otun samanın ortasında aynı ekmek bölüşülürdü. Emeksiz yemek olmayacağı bilinir, tarla biçen eller alnındaki teri süpürürdü aynı ihtirasla.

Sarıköy'ün insanı misafirperverdi, misafir severdi. Yatıya gelen üç günden fazla kalmaması gerektiğini bilirdi. Misafiri ikramsız koymadıkları gibi misafirliğe de eli boş gidilmezdi. Yemek sofraları hazır edilirken yardım esirgenmez yer sofrasının muhabbetine doymak bilinmezdi. Halil İbrahim bereketine inanılır, sofradan şükür ile kalkılırdı. Soba kenarında koyu çay sohbetleri yapılırdı. Büyükler hikâyeler anlatır, ev ahalisinin merakını cezbederdi. Çocuklar okullarda öğrendikleri bilmeceleleri hevesle sorar, cevabı bilinmez numarası yapılırdı gönül kırmamak için.

Nerede o eski Ramazanlar, bayramlar, sitemi edilmezdi. İftar vakti sokaklar aş kokar, komşuda pişen yine komşuya düşerdi. Bayram sabahları yalnız çocuklar değil herkes en güzel kıyafetlerini giyer, ev ahalisi birbirinin bayramını kutlardı. Camii yoluna düşmeden önce şeker kasesine uzanan eller sabah sabah yenmez denilip raflara kaldırılırdı kahvaltı edilinceye kadar. Şeker bayramı diye bir şeyin olmadığı bilinse de şeker gibi çocukları mutlu etmek amacıyla köyün bakkalından birer-ikişer kilo satın alınırdı.

Namaz çıkışında bütün ahali tek tek bayramlaşırđı. Pamuk eller cebe sokulur, cömertlik gösterirdi ahaliye. Evler ziyaret edilmeden evvel, bir tanesi köyün çıkışında bir tanesi köyün merkezinde olmak üzere mezarlıklara varılırdı. Göçmüşler unutulmazdı.

Sarıköy'ün hanımları eşlerinin sözünden çıkmazdı. Eşleri de hanımlarına danışmadan bir işe kalkışmazdı. Baba evin direği, anne evin çatısıydı. Çocuklara merhamet gösterilirdi ki onlar da evin büyüğüne saygıda kusur etmesin.

Yusuf bu memleketin evladıydı.

Okuma yazması vardı, mektebe gitmişti yaşlılarıyla. İlkokulu bitirdikten sonra okumadı ama. Büyük şehir onu korkuturdu,zaman zaman iç karartıcı hikâyeler anlatılırdı köyden şehre inenlerle alakalı, o da kulak misafiri olmuştu birçoğuna; her defasında da gönül kırgınlıklarını işitiyordu kulakları. O yüzden içinde hep bir sıkıntı vardı bu konuyla alakalı. Hem ailesini bir başına bırakmaya da gönlü razı olmamıştı. Okuyup adam ol dedilerse de adamlığın okumakla olmadığını bilirdi Yu-

suf. Tıpkı okumanın ne mânâya geldiğini bildiği gibi.

Yusuf bu memleketin evladıydı.

Boylu poslu, yakışıklı bir çocuktur. Gür kirpiklerini, koca gözlerini, ela harelerini gören kızlar kıskanırdı onun güzelliğini. Annesinin kahverengi saçlarını, babasının biçimli burnunu almıştı. Soluk pembeydi dudakları, teni esmerdi. Zarif bir çocuktur. Giyinmesini bilirdi. Güzel gözleri Çiçek'ten başkasını görmezdi.

Yusuf bu memleketin evladıydı.

Annesi Gül Hanım askere gözyaşlarıyla uğurlamıştı bir sene evvel. Babası Mustafa Bey duaya kalkan ellerle sırtını sıvazlamıştı oğlunun. Hiç olmazsa adını koyalım diyerek sözlendiği Çiçek, Allah'a emanet etmişti gözleriyle.

Yusuf bu memleketin evladıydı.

Vatan görevini hakkıyla yerine getirmiş, sevdiklerine kavuşmak için memleketinin yolunu tutmuştu bir saat önce. Yüzünde koca bir tebessüm, avuçlarında çırpınan kalbi, hasretle aralanan dudaklarıyla memleketinin yolunu gözlüyordu.

Yusuf bu memleketin evladıydı, kuyuya düşmeden evvel.

...

"Yolcu yolunda gerekir Yusuf'um. Hadi Allahâısmarladık!"
Ali, Yusuf ile tokalaştıktan sonra usulca omzuna geçirdi bir tane. Gülümseyerek, "Düğününe çağırırsın artık devrem." dedi.

Yusuf düğün lafını duyunca derin bir iç çekti. Bir senedir sevdiğine kavuşmanın, aile kurmanın hayaliyle dayanmıştı onu kıvrandıran özlem duygusuna. Şimdiyse biraz ötesindeydi o hayalin, elini uzatsa dokunacak kadar yakınındaydı.

"Eyvallah Ali'm."

Son kez sarıldı dostuna. Onu şehre yolcu etti. Bir gün buluşmak temennisiyle herkes kendi yoluna adımladı.

Çok özlemişti memleketini Yusuf. Yeniden aklına kazımak ister gibi dört dönüyordu gözleri etrafta. Köyün girişindeki çeşmeyi görünce susadığını hissetti. Çeşmenin başına vardı. Musluğu çevirdi, avuçları buz gibi suyla doldu. Önce bir güzel elini yüzünü yıkadı sonra susuzluğunu giderdi tez elden. Bavulunu arkasına alarak evine doğru yürümeye başladı. Herkes yarın dönecek sanıyordu onu. Sürpriz yapmak istemişti Yusuf.

Çiçek'ini görmek için sabırsızlanıyordu. Öyle çok özlemişti ki onu, adına türküler yazıp söylemişti gece vakitleri. Oturduğu yerde gözünün önüne gelirdi çehresi. Mavi yazmasının üstüne çiçeklerden taç yapışı dün gibi aklındaydı. Evlerinin bahçesinde çay içtikleri gün Çiçek'e bir söz vermişti. Tezkeresini alır almaz ilk iş onunla evlenecekti. Onu herkeslerden sakınacak, kem sözden uzak tutacak, başının üstüne tâc edecekti.

Heyecandan elleri titriyordu. Avuç içleri terliyordu. Bir an evvel eve varmak, hemen ardından Çiçek'ine gitmek istiyordu. Hızla

yürürken Ahmet'i gördü yolda. Evine az bir mesafe kalmıştı. Ahmet adını bir bağırsa duyulurdu muhakkak. Eliyle sus işareti yaptı, kollarını açtı. Küçük çocuk koştu dayısına doğru. Kumral saçları uçuşturdu rüzgârda. Dayısının kollarına sığındı. Baba bildiği sıcaklığa tutundu. Babası öleli çok olmamıştı ama bir gün bile babasız kalmak Ahmet'e çok gelmişti.

"Sen yarın gelmiyor muydun?" diye heyecanla konuştu Ahmet. Dayısının omuzlarına tutundu düşmemek için. Gözlerini kocaman açtı. Parıl parıldı gözleri. "Ama dayıcım insan böyle habersiz gelir mi hiç?" Yusuf'a konuşma fırsatı vermiyordu bir türlü. Yusuf'un da konuşmaya pek niyeti yoktu zaten. Şaşkınlığından ne dediğini bilmeyen Ahmet'i izlemek konuşmaktan daha keyifliydi. "Aman be dayı, bugün geleceğini niye haber etmedin ki! Sen yarın geleceksin diye yeni sarmaya başladılar üzüm yapraklarını. Yazık oldu bak şimdi, daha erken yiyebilirdim onları!" diye sitem etti. Yusuf'un ona bakan gözlerini gördü sonra. Sıcacık bakıyordu. Bunun üzerine Ahmet kocaman gülümseyerek dayısının yanağına sulu bir öpücük kondurdu. "Ya benim dayım gelmiş dayım, yemişim sarmayı!"

Yusuf küçük bir kahkaha savurdu. Bacaklarından tutarak omzuna oturttu yeğenini. Bir koluyla sıkıca sardı küçük bedenini, diğeriyle bacaklarından tuttu. Ahmet ise dayısının saçlarını karıştırıyor, soru yağmuruna tutuyordu onu bir yandan.

Evin önüne geldiklerinde Ahmet'i indirdi omzundan. Küçük bir anlaşma yaptı onunla. Mavi boyalı kapının kilidini açtı, başını okşadıktan sonra içeri yolladı onu.

Annesi Gül Hanım, ablası Meryem, komşu kızı Reyhan yuvarlak yer sofrasının başına dizilmişler, yığınla asma yaprağını sarmaya gayret ediyorlardı. Gül Hanım, sabahın erken saatinde Mustafa Bey'i kaldırmış yaprakları toplaması için bahçeye çağırmişti peşinden. Mustafa bey o akşam geç yatmasına rağmen hanımını kırmamış, uykulu gözleriyle yaprak toplamıştı.

"Hacı dede, Hacı dede!" nidalarıyla eve doğru koştu Ahmet. Nefes nefese kalmıştı. Ellerini dizlerine yaslayıp çömeldi, bir müddet soluklandı. Halbuki kısacık bir mesafe koşmuştu.

"Dur oğul ne bu telaş?" dedi Gül Hanım. Yanındaki havlu kâğıda sildi ellerini. Ahmet'in telaşı onu ayağa kaldırmaya yetti. Gül Hanım'ın ayağa kalkmasının ardından Reyhan ve Meryem de doğruldu oldukları yerden. Evin kapısı açıldı, Mustafa Bey lastiklerini giyerek Ahmet'in yanına geldi.

Endişeyle sordu:

"Aklını kaçırmışlar gibi neye bağırırsın evladım? Bir şey olmadı ya?"

"Ah Hacı dedem neler oldu bir bilseniz, bir bilseniz!"

Tatlı dili, oyunbaz hareketleriyle herkesi merakta bırakıyordu Ahmet. Dış kapıdan olanları izleyen Yusuf ise tasasızca gülümsüyordu. Sakinliğini korumak çok zordu onun için. Bir an evvel anne babasına sarılmak, ellerini öpüp koklamak için can atıyordu.

"Evladım merakta bırakmasana insanları. Ne oldu söyle hadi." dedi Meryem, beklenti dolu yüzüyle Ahmet'in iki dudağı arasından çıkacakları bekliyordu.

"Köye genç bir adam gelmiş, Çiçek ablamı soruyor. Böyle boylu poslu, güzel yüzlü bir adam. Çiçek ablamın ismini zikrederken gözleri parlıyordu, şahsen işkillendim ben."

Mustafa Bey huzursuzca kıpırdandı olduğu yerde.

"Eyvahlar olsun!" dedi Reyhan. "Yusuf abim bir duyarsa var ya!"

"Ortalığı velveleye verme hemen, küçücük çocuğun aklıyla hareket edilir mi hiç?"

"Yalnız anneanneciğim," dedi Ahmet cilveli bir sesle. "Bu genç adamın hakikaten gönlü var Çiçek ablamda. Bir bakışta anlarım ben, güvenmiyor musunuz siz bana? Gözleri parladı diyorum adamın, kalbi pır pır etti ya hu! Sarıldım ben ona, kulağımı koyup dinledim hatta. Duydum diyorum, duydum!"

"Elin adamına niye sarılıyorsun sen?" Meryem ensesini acıtmayacak şekilde vurdu Ahmet'e.

Ellerini savurarak düşüncesizce konuştu Ahmet:

"Dayıma sarıldım ana, dayıma. Elin adamına değil ya!"

Kısa bir sessizlik oldu. Küçük Ahmet yaşının verdiği haylazlıkla ağzından çıkarıvermişti baklayı. Tombul elleri küçük ağzına kapandı. Şaşkınlıktan gözleri yuvalarından çıkacak gibi büyümüştü. Yusuf dahil bahçedeki herkesin ağzı bir karış açılmış, neye uğradıklarını şaşırmışlardı. Yusuf'un şaşkınlığını üzerinden atması hızlı oldu. Bir çırpıda açık kapıdan içeriye girdi. Ailesinin karşısına dikildi gururlu bir ifadeyle.

Mustafa Bey Yusuf'un dolu gözlerine baktı uzun uzun. Yüzü düştü, genç adam fark edemedi. Açtı kucağını, tıpkı Yusuf'un

yeğenini bağına bastığı gibi göğsüne sığdırdı evladını. Sağ salim görebildiği için şükürler etti Allah'a. "Oğlum," dedi. "Yusuf'um." Ona her seslenişinde bir başka hüznün kopuyordu sesinden. Özleminden değildi, kavuşma sevincinden hiç değil. Yaralıydı Mustafa Bey, oğlunun sevdası gönlüne koca bir dert yumağı bırakmıştı.

Yusuf babasından ayrıldı. Ne olduğunu soramadan annesinin kollarında buldu bu kez kendini, başını yuvasına yasladı. "Aslanım," dedi Gül Hanım. "Gözümün nûru, hoş geldin." Hasret kalmıştı yavrusuna bunca zamandır. Gözünden sakındığı evladını uzaklara yollamak kolay olmamıştı onun için.

Ablasına kısa bir sarılma verip komşu kızıyla selamlaştıktan sonra babasına döndü. Gözlerine bakamayışına anlam veremedi. Merak etti babasının derdini. Mutlu olması gerekirken ne diye mahzun bir şekilde bakışlarını kaçırıyordu merak etti.

"Babam," dedi Mustafa Bey'in kolunu tutarak. "Yüzünden düşen bin parça, nedir bu hâlin?"

Bir süre konuşmadı kimse. Yusuf daha çok meraklandı. Annesine sordu, ablasına. Mustafa Bey kadar mahzun değillerdi, onlar da biraz sonrasına kadar bilmiyorlardı hiçbir şeyi.

Başını ayak uçlarından kaldırdı Mustafa Bey. Sıkıntıyla nefes verdi. Gün geçirmiş ellerini Yusuf'un iki omzuna yasladı. "Sana bunu söylemek benim vazifem değil evlat, git Çiçek'e o zaman derdimi anlarsın." diyerek herkesin meraklı bakışları altında bahçe kapısına yürüyüşünü izledi oğlunun.

Gülmesi gerekiyordu Yusuf'un. Çiçek'in adı geçmişti her şeyden

önce. Öyleyse niçin gülmek gelmiyordu içinden? Genç kızların mendile işlemesi gibi adını işlemiştii yüreğine. Yüzlerce sevginin arasından sıyrılan keskin duyguyu gözlerine mil niyetine çekmişti. *Kimseye dokunmayın gözlerim, diye. Kimsenin günahına ilişmesin, sevdiğimin canı yanmasın, diye.*

Öyleyse niçin gülmek gelmiyordu içinden?

Tek katlı, fıstık yeşili ev görüş açısına girince bekledi Yusuf. Eli kalbine gitti. Çiçek'i göreceği gerçeği elini ayağını birbirine doladı. Tüm kan yanaklarına toplandı. Dudakları endişe ile dişlenmekten, soluk pembe renginden sıyrılmış gül kurusuna çalmıştı. Ayak uçları bile karıncalanıyordu. Özlemi desen, içindeki kuşu Çiçek'e uçurmuştu çoktan.

Ayaklarını toprağa sürüyerek bahçe kapısına vardı. Niyeti eli boş gelmek değildi ama babasının söylediklerinden sonra kendini bir anda burada bulmuştu. Bahçe kapısının kıyısında biten papatyalara ilişti gözü. Çiçek çok severdi papatyaları, hemen küçük bir demet olacak şekilde avucunda topladı onları.

Askerliğinin bitmesine son üç ay kala Çiçek'ten gelen mektuplar kesilmişti. Yusuf'un içinde hep bir burukluk kalsa da büyütmemişti o menem duyguyu. Üniversite sınavlarına hazırlandığını yazmıştı Çiçek son mektubunda. Bu haberi ilk okuduğunda anlayamadı Yusuf. Çiçek'i de kendi gibi bilirdi. Burada yaşamak isteyeceğini düşünüyordu ama belli ki fikirlerini değiştiren bir şey olmuştu. Genç adam da mektupların kesildiği o gün bir karar vermişti. Ufacık hasretine bile dayanamadığı yüreği

Çiçek üniversite okuyup tekrar köye dönene değin dayanamazdı. O gün şehir fikri Yusuf için ırak değildi. Çiçek nereye, Yusuf da orayaydı.

Tahta kapının gıcırdayışı ev ahalsinin kulağına doldu. Yusuf sonunda yüzüne yerleşen büyük gülümsemesiyle pencereyi tıklattı birkaç kez. Bu, Çiçek'i görmek istiyorum, demekti. Olmadı dilediği. Bir defa daha tıklattı pencereyi, yine açan olmadı. Bu kez demir kapıya vurdu Yusuf, vuruşlarındaki telaş görülmeye değirdi.

Kapı usulca açıldı içeriye doğru. Yusuf'un gözleri, görmek için yanıp tutuştuğu sevdasını buldu, Çiçek'in yüzünde dolaştı hasretle. Bugün özellikle mi bu kadar güzel geliyordu gözüne yoksa Yusuf onun güzelliğinden hiçbir şeyi fark edemiyor muydu?

Beyaz, düz bir elbise vardı üzerinde. Yeşil yazmasını başına bir güzel dolamıştı. Siyah gözlerine çektiği sürme bakışlarına keskinlik katmış, kaşlarını boyamıştı. Oysa doğallığı her şeyden çok severdi Çiçek. Bir defa daha geçirdi içinden Yusuf, fikirleri değişmiştir.

"Yusuf," dedi Çiçek. "Senin burada ne işin var?"

Kaşları çatıldı genç adamın. Yüzü düştü, hemen kendini toparladı ama. Arkasına gizlediği papatyaları uzattı Çiçek'e.

"Bunlar kim için?" diye sordu genç kız. Israrla bakışlarını kaçıırıyordu Yusuf'tan.

"Senin için gülüm, sana."

"Mektuplarımı almadın mı?"

"Aldım."

"Peki okumadın mı?"

"Okudum gülüm."

Genç kız sesi içeri gitmesin diye fısıldarcasına ama sitemle konuştu:

"Ne diye kapıma geldin o zaman Yusuf? Sana bitti demedim mi ben?"

Başından aşağı sıcak bir şey boşalır gibi oldu Yusuf'un. Yanlış duyduğunu zannetti önce. Elini yumruk yapıp dudaklarına yasladı, boğazını temizledi.

"En son," Titreyen sesine rağmen konuşmaya çalıştı. "En son üç ay evvel aldım mektubunu," Gül'üm diyemedi. "Üç ay önce."

Ali düştü aklına sonra. Kabullenmek istemedi aklına geleni. O mektupların içini açıp bakması sorun değildi. Sorun, Yusuf'un hiçbir şeyden haberi olmayıştıydı, mektupların eline ulaşmayıştıydı. İnanmak istemedi genç adam, bir zamanlar babasının telefonda ettiği laflar doldu kulağına. Yanında Ali de vardı.

"Yusuf, bilirsin oğul senin sözünün yeri başkadır gönlümde. Gönlündekine de saygım vardır. Bilirim gözünden sakınacak kadar çok seversin Çiçek'i ama oğul benim içim hiç rahat değil. Bilirim ki Çiçek de seni sever, bizi sayar. Ama bir başka bakar gözleri oğul. Gençtir, özenir. Gönlünde sen varsın ama akli başka yerededir onun. Bir insanın gönlünde olmak yetmez, aklında da o olacak ki ondan başkasını düşünmesin, senden gizli uzaklara dalmasın, düş kurmasın. Ben seni bilirim oğul, sen kendini bilirsin ama Çiçek'i yalnızca Çiçek bilir."

Gözleri doldu Yusuf'un, elleri titredi. Boğazına bir sancı oturdu ki konuşamaz oldu. Çiçek konuştu, o dinledi.

"Belli ki ulaşmamış eline mektuplarım. Söyleyeyim sana Yusuf, dinle. Sen askere gittikten sonra köye bir öğretmen geldi, şehirden. Üç ay önceki mektubumda sana şehirde okuyacağımdan bahsetmiştim. Ona gittim, adı Mehmet. Hayallerimden bahsettim, bana yardım edebileceğini söyledi. Senden hiç söz etmedim, beni beğendiğini açık açık söyledi bu yüzden. Düşündüm ki sevgi hiçbir şeye çözüm değil, gelecekte ne olacağını bilemem. Senin de geldikten sonra ne yapacağın meçhuldü. Bana, onunla şehre gidersem daha iyi imkânlarla sahip olacağımı söyledi. Kabul ettim. Ardından sana o mektupları yazdım ama görüyorum ki eline ulaşmamış."

Yusuf'un omuzları düştü. Gelecek denilen şey bir saniye sonrasıysa eğer, kimse ne olacağını bilmiyordu hakikâten. Ne hayallerle gelmişti buraya genç adam, ne umutlarla. Umut onun için Çiçek'ti. Çiçek onun umutlarını yerle bir etti. Ağlayamadı Yusuf ama gururundan değil, içinden ağlamak gelmedi o an. Yalnızca bir şeyi merak etti.

Son kez, "Çiçek" dedi. "Beni şurandan," Kalbini işaret etti. "Şurandan sevebildin mi?"

"Sevdim." dedi Çiçek.

Küçücük bahçeye sığamaz oldu Yusuf. Birisi onu boğuyormuş gibi hissediyordu.

"Peki ya burada," Şakağına dayadı iki parmağını. "Aklında, hayallerinde, geleceğinde ben var mıydım?"

berhavâ | öykü

İçeriden bir ses duyuldu Çiçek cevabını veremedi. "Hadi kızım nerede kaldın, kimmiş gelen? Daha kahveler yapılacak." Genç adam cevabını almıştı.

Başını eğdi Çiçek.

Güldü Yusuf, *düştü Yusuf.*

Haziran 17, 2021

Sena Nur Yiğitoğlu

bir duyuru meselesi

Yazar Ali SÜRMEİOĞLU ile röportaj

Ali SÜRMEİOĞLU

1986 yılında Kayseri'de doğdu. 2008 yılında Marmara Üniversitesi Eczacılık Fakültesi'nden mezun oldu. İlk romanı Yer Kızıl 2018 yılında yayımlandı. Deneme ve röportajları Cins, Okur, Ayasofya, Karabatak, Varlık dergilerinde yayımlandı.

B: Merhaba hocam. Öncelikle röportaj teklifimizi kabul ettiğiniz için teşekkür ederiz. Bizim bahar için tercih ettiğimiz tema “*gelişigüzel*”. Giriş olarak da o yüzden bu sorunun iyi olabileceğini düşündük. Yazarlık serüveniniz nasıl başladı?

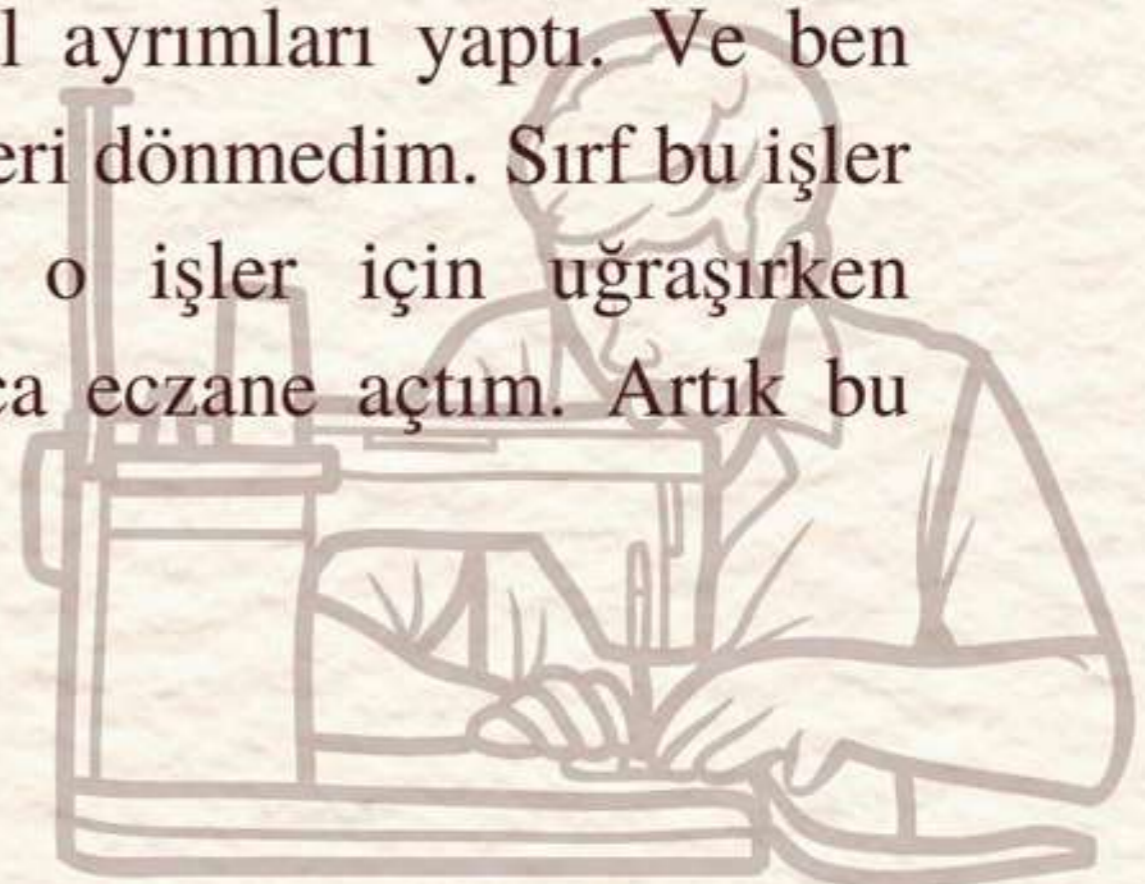
A: Şimdi olaya şöyle bakın. Bu çay (*elindeki çayı gösterdi*) burada bu çay. Şimdi içine şekeri attım, görüntü itibarıyla hiçbir şey değişiyor mu? Hiçbir şey değişmiyor. Ama artık bütün zerresinde şeker var. **İnsan içinde bulunduğu toplumun ortalamasıdır.** Bir aile, bir okul ortamı ama muhakkak bir şey etki eder. **Ve herkesin aslında bu hikayesi çok daha evvel başladı. Kalem eline almadan bile evvel.** Sezai Karakoç’un “*Çocukluğumuz*” şiirinde anlattığı şey aslında bir kış günü bir sobanın etrafında gazavatname hikayeleri dinleyen bir çocuğu anlatır. Uzun kış gecelerinden bahseder, sahabelerden bahseder, çocuk sahabelerin kendileri olduğunu hisseder. İçinde büyüdüğün, yaşadığın ortam senin kümülatifine karşı gelir. Dolayısıyla içine neyin düştüğü önemli. Kimse hiçbir şeyden etkilenmedim ben, tek başıma yazar, şair, sanatçı olarak çıktım

diyemez. Hatta dahasını geçelim bu bir duruşsa eğer ki “**Onlar göklere ve yerlere bakarlar ve derler ki; Ey Rabbimiz! Sen bunu boş yere yaratmadın (Âl-i İmrân Suresi 191 . Ayet)**” derler. Dolayısıyla bir duyuş doğduğu an itibarıyla başlar. Arıya bile vahyettiğini söyleyen bir Allah, neyi nasıl diyeceğini, neyi nasıl keşfedeceğini insana ilmik ilmik öğretiyor. Ve senin içinde Rabbinin bütün isimleri ezber halinde var. Haşr suresinin sonunda Allah diyor ki “**hâlikul bâriul musavviru lehul esmâul husnâ (Haşr Suresi 24. Ayet)**” . O Halik’tir; yaratır, Bari’dir; benzersiz olarak ortaya koyar, Musavvir’dir; suret verir. Esmâ’ül Hüsna’daki 99 isimden bu üçü doğrudan insanın içindeki sanata ithaf eder. **Biz Allah’ın esmasından cüzler taşıyoruz.** Örneğin bir anne çocuk doğuruyor. Allah’ın Rahim sıfatı mahşer günü inanmışlara lütfedileceği, ihsan edeceği şeyin tezahürü ve aynı zamanda kadında bir organ olarak var. Dolayısıyla biz zaten esmasını taşıyorsak sadece bu üçü bile insanın içine sanatın kapsülünü yerleştirildiğinin göstergesidir.

Yazarlık nasıl başladı? Hayatı duyuş nasıl başladı? Çok eski. Benim hatırladığım en eski sahne 5-6 yaşlarımda Bosna Savaşı devam ederken. Ben 86’lıyım. 92-93 zamanı Aliya’ların direndiği zamanlar. Ben Kayseri’de büyüdüm. Kış aylarında sokakta hayvanlar bir şey bulamadıkları için annem ekmekleri kuruturdu, sonra pencerenin önüne koyardı. Serçeler gelir yedi, güvercinler yedi. Ama onlar birbirini kovalamazdı. Ama karga geldiği zaman hepsini kaçırdı ve ekmekleri de dökerdi. **Benim zihnimde Sırp larla Boşnakların hikayesi; serçeler, güvercinler ve kargaların hikayesi olarak şekillendi.** Bakın

şimdi bunu nereye koyacağız. İşte duyuş, hepimizin zihninde var. Nereye oturttuğumuzda alakalı, nasıl hissettiğimizle alakalı. Ben 28 Şubat dönemini yaşadım. Ortaokulu anadolu imamhatipte okudum. Kayseride de bir gelenek vardır. Çocuklar okuma yazma öğrendikten sonra her sene bir yere çıraklığa verirler. Beni bir sene bir terzinin yanına verdiler. Terzi de tasavvuf ehli hatta şeyh bir adamdı. Ben o kumaş keserken yardım ederdim ve o sürekli bana “*Bizim pirimiz Hz. İdristir, bilir misin Ali Efendi?*” derdi. Yok efendim, derdim. “*Ben sana anlatayım.*” derdi. Bunlar bir şey biriktirdi. Ve ben o yazın sonrasında şiir yazmaya başladım. Liseye başladığımda sayısalcıyım, edebiyatla çok ilişkim yok esasında. Ama bir tane edebiyat öğretmeni kompozisyon sınav sonuçlarından yola çıkarak benim yazdığım yazıları diğer sınıflara örnek metin diye okutup sonra bana “*Oğlum senin böyle bir yeteneğin var, sen kitap oku.*” diye kitap tavsiye etti. Sonra üniversiteye geldim, yazacak yer aramaya başladım. Bir sürü şeylerle uğraşan insanlar var ama benim derdim bambaşka bir şeydi. Sonra orada burada yazılar yazmaya çalıştım sizin şuan yaptığınız gibi. Nereyi bulursam, nereye yazı gönderip yayımlatabilirim gönderiyordum. O zaman bir de şimdiki gibi mail diye bir şey yoktu, bahsettiğim zamanlar 2004 gibiydi. Bir kısmınız hayatta bile yoktunuz :) Zaman içinde oluyor bazı şeyler. Ve bu bir yol arayışı. O yol arayışı zaman içinde beni bazı kişilerle karşılaştırdı, zaman içinde bazı yolları kesiştirdi, bazı yol ayrımları yaptı. Ve ben askerden geldikten sonra Kayseri’ye geri dönmedim. Sırf bu işler için İstanbul’a geri döndüm. Ama o işler için uğraşırken verdiğim eforun karşılığını alamayınca eczane açtım. Artık bu işlerle hiç uğraşamam zanne-

derken o işlere rağmen bu yolu beraber yürümenin yolunu buldum. **Bu bir yol. Ben yazar oldum diye bir gün ortaya çıkmadım, zaten beni bir yola soktular. O yol beni akıtarak bir yere getirdi.**

B: Peki şu an bir yandan pozitif bilimlerle ilgilenip bir yandan edebiyatla uğraşıyorken o dengeyi nasıl koruyorsunuz?

A: Sayısal veya sözel olmak diye bir şey yok. İnsanın içinde hem sayısal hem sözel vardır. Şimdi benim mesleğim sayısal bir iş ama icra ederken yoğun olarak sözel. Psikoloji, sosyoloji bilmeden nasıl ben hastayla bir diyalog kuracağım? Meraktan ve okumaktan sözelim hep iyiydi. **Yer altı suyu olarak beni besleyen şey İstanbul'un tarihi tarafıydı bir de edebiyat duyuşuydu. Ve o seni rahat bırakmaz.**

B: Kendinize has bir tarzınız var. Bu özgünlüğünüzü bu çağda nasıl yakaladınız? Bunu sormaktaki amacımız heybemizi doldururken nelerle doldurmayı öğrenmek için aslında.

A: Sanat gözüyle bakarsak bir yazarın ideolojinize yakın olup olması yönünden kesinlikle değerlendirmeyin. Net bir şey bu. **Çünkü hikmet, müminin yitik malıdır. Nerde görse gider alır.** İslam düşüncesinde yani Altın Çağ diye kabul ettiğimiz meşhur o felsefi akımın yoğun olduğu zaman diliminde Müslüman felsefeciler için "Muallim-i Sani" yani ikinci hoca Farabi'dir. Ama Muallim-i Evvel kim biliyor musunuz, Aristo. Birinci öğretmen olarak kabul edilir felsefede. Müslüman birisi değil. **Dolayısıyla ideolojik saikle bakarsanız çoğu şeyi anlarsınız. Bir duyuş meselesi.** Adam öyle bir şey der, seni alır götürür. Müslüman olup olmaması işin başka bir boyutu. Siz Müslüman olarak kalemi elinize alacaksınız ama her şeyden ötesi bilmediğiniz bir adama antitez üretemezsiniz. Bilmekle mükelle-

iz. Hadi diyelim ideolojik saikle baktık ve bunu bir cihat olarak değerlendirdik, düşmanın silahıyla silahlanmak diye bir şey var. Ne yapmış bu adam, neyle mücadele etmiş. Benim rakibim ne yapıyor?

B: Sizce önce rakibi mi bilmeliyiz yoksa örneğin Gazali'yi, Abdülkadir Geylani'yi yeterince okumadan Aristo'ya yönelmemeli miyiz?

A: Gazali ve Abdülkadir Geylani'nin uğraştıkları alanla bizim sanat anlamında uğraşmaya çalıştığımız alan birebir örtüşmek zorunda değil. Bunlar yeraltı suyu. Bir Abdülkadir Geylani metni çıkarman gerekmiyor, çünkü zaten adam büyük bir şeyh. **Sana, bana düşen oradan ilham alarak oradaki hikmetten beslenerek bugünkü sanat normları içinde bir şey inşa etmek.** Üsküdarlı Falanca için de veya öncesinde Yer Kızıl için de ben aynı şeyi söyledim. Bunlar sadece edebiyat metinlerinden beslenmiş metinler değil. O kadar fazla kıssadan, o kadar fazla ayetten, hadisten yararlandım ki. Başta ne dedim, insan içinde bulunduğu toplumun ortalamasıdır. **Yeni bir form arayışındaysak eğer o zaman bu hikmetli alandan beslenmek zorundayız.** Karşı da durabiliriz; o çağın ihtiyacı buydu, bu çağın ihtiyacı bu diyerek. Bizim duruşumuzla örtüşmeyebilir. Nass sınırları içinde kaldığı müddetçe münakaşa edilebilir şeyler bunlar. Kutsal metinler de değil. Kuran-ı Kerim ve Hadis dışında kutsal metin yok, bunlar bizim yolumuzu aydınlatan metinler. Ama diğer metinler benim yolumu tam olarak aydınlatmıyorsa ben ondan istifade etmek zorunda değilim. Ben oradan beslenirim. Bir adam İmam Rabbani'nin Mektubat'ını okumadı diye yapacağı sanat dinine ahiretine zarar verecek anlamını karşılamıyor, bu öyle bir şey değil. Belki senin elini tu-

tacak olan şey Şeyh Galib'in Hüsnü-ü Aşk'ı. Hüsn-ü Aşk bir sanat eseri olsun diye yazılmış bir metin değil, bir seyr-ü sülük hikayesidir, bir tasavvuf metni aslında. Ama adam büyük bir şair ve Nabi ile rakip olsun diye 6 aylık iddianın sonucunda ortaya koyduğu bir metin var. Ve çok büyük sanat. Ama bir hikmet yolculuğudur. Bizim bugün hala daha Mantıku't-Tayr'ı konuşma sebebimiz; sembolizm üzerinden -ki o zamanlar sembolizm yoktu- vahdet-i vücud'u öyle iyi anlatıyor ki bugünkü sanat normunun hepsini karşılıyor olmasıdır. Bunun için nasıl beslendiğin önemli. Bunların hepsi bizim yeraltı suyumuz. Bazısından fark etmeden beslenirsin, bazısından alenen ilham alırsın.

B: Bir çocukluk hayaliniz var mıydı?

A: Çocukken çocukluk hayalimin ne olduğunu unutmuşum. Yıllar sonra hatırladım. Birkaç sene evvel Kayseri'ye gittiğimde kızımı Kültepe Kaniş diye bir ören yeri var, 8000 yıllık bir yaşam alanı, oraya götürdüm. 1953'den beri kazıyorlar, hala bitmedi. Tarihte bilinen en eski ticari antlaşma orada mesela. Orayı gezdik, saatler sürdü, geri döduk. Eve gittikten sonra annem dedi ki; hatırlıyor musun ortaokuldayken sen **arkeolog** olmak istiyordun. Ben hatırlamıyordum. **Eşeleme huyu, öncekiler neler yapmış derdi, okumak üzerinden ve onlardan beslenerek tarihi metinler ortaya koymak gibi farklı bir şey üretti.**

B: Kitabınızın türü hayal seyahatnamesiydi değil mi?

A: Roman dendi ama onun tam olarak bir karşılığı yok. Roman kategorisi içinde mozaik roman dendi. Ben onu ilk yazarken bu bir hayal seyahatnamesi demiştim. Ama hayal seyahatnamesi olması gerçekliği olduğu anlamına gelmemekle beraber hayal içinde tabiki sürreal tarafların olduğu, bazı şeyleri bozarak verdi-

ğimiz karşılıkları olabilir. Bunun tam bir kategorik karşılığı yok.

B: Peki bu fikir tam olarak nasıl oluştu ve bunu devam ettirmeyi düşünüyor musunuz? Mesela bu kitabın devamı çıkacak mı?

A: Bu kitabın devamı muhtemelen olmaz. Şundan sebep olmaz, o zaman kendini tekrar eder. Veyahut da tırnak içinde, tutmuş bir şeyin devamını yapayım da bu karşılığını zaten bulur derdine düşer. **Bu macera bu kadarmış. Üsküdar sınırları içerisinde olması hesaplanmıştı, Kadıköy sınırına geldiği an karakter uyandı.**

B: Yayınlanan ilk yazınız neydi?

A: İlk yazdığım şeyler şiirimsi şeylerdi. Ortaokul son sınıftayken yazıyordum. Tabi onların hiçbiri yayımlanmadı. İlk yayımlanan yazım üniversite 3. sınıftayken yazdığım bir yazıydı. Ama şu an bende hiç nüshası bile olmayan bir yazı. Yazının da tam olarak nasıl bir şey olduğunu bile hatırlamıyorum.

B: Okumalarınızı bir defterde tutuyor musunuz, onlarla ilgili notlar alıyor musunuz?

A: Ben yıllarca çok genç yaşlarımda kitaplara zarar gelmesin diye kapaklarını kırmadan okurdum. Hatta evlendikten sonra hanım çoğunu okumadığımı zannetti. Sonra bir dönem kâğıtlara not alıp onları toparlarım dedim, toparlanmadığımı öğrendim. Sonra biraz daha yaş alınca insan diyor ki bunların kenarına not alayım ben. Sonra şöyle bir çözüm buldum, ben bu kitapların kenarlarına not alayım, lazım olduğunda kitabı raftan çekip alayım, kurcalarken bulurum. Bulamazsam da ben öldükten sonra bu kitaplar birinin eline geçerse “*biri buraya not almış*” desinler.

B: Son olarak biz amatör dergicilere ne tavsiye edersiniz?

A: Birincisi kendinize amatör demeyin. Ne kendinizi küçük

görün ne de gereğinden fazla büyük görün. Bu birinci şart. İkincisi kendinize bir yazma disiplini kurun. Haldun Taner'e soruyorlar, nasıl yazıyorsunuz diye. Haldun Taner de Kadıköy Moda'da yaşamış bir insan. Sabah balkona çıkıyor, daktilosunun başına oturuyor. Her sabah yazıyor. Hiçbir şey yazamazsa yoldan geçeni yazıyor, "*Bugün sarı kazaklı bir adam köşeyi döndü.*" gibi. Adam devam ettikçe o ona hikaye uyduruyor. Ürettiğiniz hikayelerin bir kısmının o an karşılığı olmayabilir. Ama o hikaye senin dimağında bir şey bırakır. Benim bugüne kadar yazdığım karakterlerin hepsinin bir sureti var. Resim yeteneğim olsa size teker teker çizerdim, Üsküdarlı Falanca hariç. Onun bir yüzü yok, onda her şey kurgu. Bir rüya olduğu için bukalemun gibi yüzü, zamanı, yeri değişiyor. Ama Yer kızıl kitabında belki 70-80 karakter var. **Ben yıllarca onlarla zihnimde yaşadım.** Bambaşka zamanda kurduğum hikayeler orada bir şeyin içine yerleşiyor. Mesela bir tanesini anlatayım. Yer Kızıl 1895'de Galata bölgesinde geçen bir Osmanlı Polisiyesi. İstanbul'da seri cinayetler işleniyor. Zaptiye nezareti yani polisler çözemeyince Yıldız Teşkilatı olaya el koyuyor, hikaye bunun üzerine. Bizim karakterlerimiz var belli başlı; Çakaldağlı, Rüstem ve Yaman diye olayı çözmeye çalışan karakterler. Bir de olayın merkezinde bulunan bir isim var, Çeşmemeydanlı Hurşit Reis, yangın olur biz yangına giderizdeki Hurşit Reis. Ben bu kitaba çalıştığım dönemde Üsküdar'da Horhorculardan otobüse biniyordum. Otobüs eski İETT otobüsü, soğuk bir kış günü ve camlar buğu yapmış. Ben gidiyorum ama o an arkamdaki bir adamla yansımadan göz göze geldik. Erenköy'e gidecektim, Kadıköy'e kadar adamla kesiştik. Adam otobüsten indiği zaman hissedersin

ya birinin sana baktığını, adama son bir kez baktım, göz göze de geldik ve ben yaklaşık yarım saat adamla kesiştim. Adam inerken onu nereden hatırladığımı çözdüm. Vakadan takibi olarak 15 gün önce ben bir yerden dönerken haremnden otobüsten indim ve beni gbt'ye çevirdiler. Benim orada yarım saat kesiştiğim adam sivil polisti. Adam da ben uzun saçlı, paltolu kamufle olmuş bir sivil polisim zannetmiş olabilir:) Ve o adam benim kitabımda Çeşmemeydanlı Hurşit Reis olarak yer aldı ben de karakterin tipolojisini o polisten aldım.

Benim size son bir tavsiyem daha var, **teknolojiyle aranızda biraz mesafe koyun.** Bu kadar görüntüye maruz kalan göz sizce bir şey ezberlemeye beynini yönlendirebilir mi? Arada bir çöp kutusunu boşaltın, belleği boşaltın. Tabiata dönüp bakarsanız öyle bir karşılığı yok. Tabiata baktığınız zaman milyarlarca kare çekiyorsunuz ama bu kadar fazla sizin zihninizi çöpe dönüştürmüyor. Onun için **tabiatı inceleyin, seyredin. Çünkü oradaki dönüşüm muhteşem. Bu dönüşümü ne kadar incelerseniz Allah'ın sanatından pay alırsınız. Başka ilham alabilecek bir yer yok.** Bakın çocukkenki hayalimi değil ama ben size cennetteki hayalimi söyleyeyim mi? Eğer Allah lütfeder ihsan eder cennetine koyarsa, versin tabi mülk bunları hiç reddetmem de ama asıl benim özel bir talebim var. Ben bu bir hikayeyi yazarken 40 tane karakterle bu kadar uğraşıyorken, bu kadar insan bu kadar can, bu kadar asır kendi içinde devinimini devam ettiriyor ve burada bir garabet yok. Ve ben bunu bu dünyadaki akılla öğrenemeyeceğimi, çözemeyeceğimi biliyorum. Ben Rabb'imden tek bir şey murat ediyorum özel olarak; **“Yarabbi, şu kadar döngüsünün arka planını görebilir miyiz?”** Çok iyi bir kurgu değil mi ya bu.

B: Kendinizi çok fazla dağılmış hissediyor musunuz bulunduğunuz alanlardan ötürü? Çok sosyal bir yazarsınız aslına bakılırsa.

A: Hissediyorum ve çevremden de çok duyuyorum ancak her yerde belli bir miktar bulunmanın bir zararı olduğunu düşünmüyorum. **Her çiçek aynı anda açmaz. Ama hepsine aynı anda su verirsiniz. Bunun zamanı şimdi, sadece bunu sulayayım diyemezsin.**

B: Çok teşekkür ederiz her şey için hocam. Bizim için çok verimli bir sohbet oldu.

26 Şubat 2025
Üsküdar, Uncular

(Ali SÜRMEİİOĞLU'nun "Üsküdarlı Falanca ve Feşmekanları" adlı eserinin tahliline "yol" temalı kış sayımızdan ulaşabilirsiniz.)

“üzgün bir gökyüzüne benziyor üzgün bir adam...
yağacak bir yağmura bağlı ikisinin de umutları”

-gökhan özcan, üzgün bir adam ve bilge sardunyalılar